

Valtuutettu Saila Rinteen ym. valtuutettujen aloite koskien mielenterveyden ensiapukoulutusta oppilaille ja opettajille sekä työelämän mielenterveystaitojen koulutusta henkilöstölle ja johdolle

Kaupunginvaltuusto 12.4.2021 § 57
464/06.01.00/2021

Valtuutettu Saila Rintee jätti seuraavan aloitteen:

”Nuorten pahoinvointi on puhuttanut paljon viime aikoina, katuväkivallan lisääntymisestä koulukiusaamiseen. Raisiossa kaupungin henkilöstön sairauspoissaolot ovat lisääntyneet huomattavasti. Vuoden 2019 henkilöstöraportin mukaan 28 % sairauspoissaoloista johtui mielenterveyssyistä.

Selvää on, että meidän täytyy kuunnella nuoria ja miettiä yhdessä heidän kanssaan keinoja parantaa heidän hyvinvointiaan. Nuorten ideoita kuuntelemalla syntyi myös europarlamentaarikko Alviina Alametsän mielenterveystaitojen opettamista kouluissa koskeva aloite, jonka pilottikokeilua kaupunginvaltuusto päätti suosittaa Helsingissä.

Myös työelämässä on perusteltua vahvistaa mielenterveystietoja ja -taitoja. Mielenterveystaidot vahvistavat sekä työntekijöiden että johdon toimintakykyä ja työhyvinvointia sekä kokemusta oman työnteon merkityksellisyydestä. Mielenterveystaitoihin lasketaan kuuluvaksi tietämys yleisimmistä mielenterveyden ongelmista, sekä puheeksi ottamisen ja puuttumisen kyky ja välineet. Lisäksi työyhteisön toimiva vuorovaikutus on keskeinen osa mielenterveystaitoja.

Raision kaupungin sopeuttamisohjelmassa yhtenä talouden sopeutuskeinona esitetään työhyvinvointiin panostaminen: ”Panostetaan systemaattisesti organisaatiokulttuurin kehittämiseen, laadukkaaseen esimieskoulutukseen, työntekijäkokemuksen parantamiseen, kehitetään henkilöstöraportointia, sairauspoissaolosten reaaliaikaista seurantaa sekä toteutetaan systemaattisia täsmätoimia. Sairauspoissaolosten määrässä tavoitellaan kuntien keskimääräistä tasoa, minkä saavuttaminen toisi arviolta lähes 0,5 miljoonan euron menojen vähennyksen vuositasolla. Tavoitteena v. 2022 100.000 € ja v. 2023 300.000 € sairauspoissaoloista johtuvien kustannusten vähentyminen.” Antamalla henkilökunnalle mielenterveystaitoihin keskittyvää koulutusta voidaan osaltaan edistää edellä mainittujen tavoitteiden saavuttamista.

Raision Vihreä valtuustoryhmä esittää, Raision kouluissa toteutetaan oppilaille ja opettajille kahden koulupäivän mittainen mielenterveyden ensiavun koulutus.

Lisäksi esitämme, että Raision kaupungin henkilöstölle ja johdolle toteutetaan työelämän mielenterveystaitojen koulutus.

Mielenterveystaitojen koulutuksessa opettajille ja oppilaille esitellään oman hyvinvoinnin vahvistamisen perusteet, ohjeita riskitilanteiden tunnistamiseen ja muiden auttamiseen, elämäkriiseistä selviämiseen ja erilaisten mielenterveyden häiriöiden tunnistamiseen. Koulutusta annetaan esim. siitä, miten autetaan koulukaveria, jolla on paniikkikohtaus, tai ystävää, joka kokee itsetuhoisia ajatuksia. Arkipäivän mielenterveystaitojen vahvistamiseen kouluissa on tutkitut mallit. Niillä voimme ennaltaehkäistä lasten ja nuorten mielenterveyden ongelmia, kiusaamista ja kouluväkivaltaa.

Henkilöstön ja johdon mielenterveystaitojen koulutuksessa panostetaan ennaltaehkäisevästi psykososiaaliseen kuormitukseen ja niistä mahdollisesti aiheutuviin sairauspoissaoloihin. Koulutus tarjoaa tietoa, taitoja ja konkreettisia työkaluja siitä, kuinka voi vahvistaa mielen suoja- ja voimavaratekijöitä ja vähentää riskitekijöitä. Tavoitteena on myös edistää työyhteisöjen käytäntöjä siten, että mielenterveysosaamisesta tulee luonteva osa työyhteisön arkea ja ihmisten välistä toimintaa ja vuorovaikutusta. Samalla kun mielenterveyttä tukevat rakenteet työympäristössä vahvistuvat, vähennetään mielenterveysongelmiin liittyviä ennakkoluuloja ja mahdollisesti myös erilaisista mielenterveyssyistä johtuvia sairauspoissaoloja. Mielenterveyden tukeminen työssä on niin voimavarojen vahvistamista kuin epäkohtiin puuttumista. Näillä toimilla voidaan vähentää myös työssä koettua psykososiaalista kuormitusta ja edelleen siitä aiheutuvia sairauksia.

Nuorten mielenterveyden ongelmat ovat olleet pitkään kasvussa. Tähän on paljon syitä, kuten koulujen ja sosiaalitoimen aliresursointi. Mielenterveystaitojen opettaminen ei yksin ratkaise näitä rakenteellisia ongelmia tai korvaa yhteiskunnan tukiverkkoja. Koulutus on kuitenkin toimiva ja kustannustehokas keino ennaltaehkäistä ongelmia ja tarjota koko ikäryhmälle entistä parempia keinoja kohdata elämän haasteita ja tukea toisiaan.

Koulutukset voidaan toteuttaa mielenterveyden ammattilaisen tai mielenterveyden ensiapukouluttajaksi koulutetun opettajan avulla. Työelämän mielenterveystaidoista valmista koulutusmateriaalia on saatavilla myös Suomen Mielenterveys ry:ltä.

Linkkejä: <https://www.vihreat.fi/ajankohtaista/mielenterveyden-ensiaputaidot-kannattaa-antaa-jo-koulussa/>

Lähteet: Suomen Mielenterveys ry:n verkkosivut mieli.fi
Työsuojeluhallinnon verkkosivut Tyosuojelu.fi

Raision Vihreä valtuustoryhmä

Pekka Heikkilä	Saila Rintee
Niko Toivonen	Kristiina Engström

Seija Sorsavirta	Jari Pulkkinen
Sari Suominen	Janne Laulumaa
Emma Lindqvist	Merja Niemi
Jukka Rantala	Hannele Lehto-Laurila
Jarmo Rosama	Tuija Hyytiä
Maria Virko	Niina Äikäs

Päätös

Aloite merkittiin pöytäkirjaan ja lähetettiin kaupunginhallitukselle valmisteltavaksi.

Heikki Laine poistui kokouksesta klo 22.23, Mika Koivisto klo 22.26 ja Jonni Moislahti klo 22.28 tämän asian käsittelyn aikana. <lisää fraasi tai kirjoja käsin>

Kaupunginhallitus 26.4.2021 § 137

- - Kaupunginhallitus lähettää - - valtuutettu Saila Rinteen aloitteen koskien mielenterveyden ensiapukoulutusta oppilaille ja opettajille sekä työelämän

mielenterveystaitojen koulutusta henkilöstölle ja johdolle
sivistyslautakunnan ja konsernihallinnon valmisteltavaksi - -.

Sivistyslautakunta 26.10.2022 § 114
1858/06.01.00/2022

Valmistelija: henkilöstöjohtaja Piia Syvänen, opetuksen kehittämispäällikkö
Heli Kivelä ja sivistysjohtaja Leena Laakso, etunimi.sukunimi(at)raisio.fi

Raision kaupungin tavoitteena on, että kaupungin työntekijöillä on oikeanlaista osaamista, motivaatiota yhteisten tavoitteiden toteuttamiseen, halua itsensä ja työnsä kehittämiseen ja hyvinvointia sekä työkykyä jatkaa työuraa mahdollisimman pitkälle. Kaupungin strategian yhtenä tavoitteena on osallisuus ja toimintakulttuuri, jonka mukaan Raision kaupungille on tärkeää osaava ja hyvinvoiva henkilöstö sekä avoin ja kehittyvä toimintakulttuuri.

Henkisen ja fyysisen työhyvinvoinnin edistäminen ei koostu yksittäisistä toimenpiteistä, vaan se on osa jokapäiväistä johtamista ja työntekoa. Se on suunnitelmallista, pitkäjänteistä ja ennakoivaa toimintaa, jonka strateginen johtaminen kuuluu johtoryhmälle ja kaikille esihenkilöille. Hyvinvoinnin tilaa seurataan joka toinen vuosi toteutettavan Kunta10-työhyvinvointikyselyn avulla. Lisäksi työyksiköissä toteutetaan tarvittaessa tapauskohtaisesti työhyvinvointiin liittyviä selvityksiä. Tammikuussa 2022 toteutettiin psykososiaalisen kuormittumisen selvittämiseen liittyvä kysely kaikille Raision kaupungin esihenkilöille. Kyselyssä esiin tulleisiin asioihin on järjestetty erilaisia tukitoimia, kuten työpsykologin sparrausta työn hallinnan lisäämiseen, mahdollisuus toimialakohtaisiin koulutuksiin liittyen kognitiiviseen ergonomiaan sekä sen tukemiseen sekä kohdennettuja koulutuksia esihenkilöille esihenkilötyön tueksi.

Kunta10-työhyvinvointikysely toteutetaan syksyllä 2022 ja kyselyn tulosten perusteella kohdennetaan jatkotukitoimia niihin työyksiköihin, joissa tuen tarvetta nousee esiin.

Raision kaupungilla on käytössä Mielen jelppi-sovellus, joka on kaikkien työntekijöiden saatavavilla. Mielen jelppi-sovellus on työkalu (chattibotti), jolla työntekijä voi etsiä itselleen apua ja tukea elämän haastaviin tilanteisiin, jaksamiseen ja mielenterveyden tukemiseen. Työkalua käytetään anonyymisti, eikä vastaustietoja tallenneta mihinkään. Mielen jelppi-sovellus löytyy kaupungin sisäisen tiedotuskanava Raitin etusivulta. Raision kaupungilla on käytössä työkyvyn aktiivisen tuen toimintatapa, joka sisältää kolme toimintamallia: varhaisen tuen toimintamallin, tehostetun tuen toimintamallin ja työhön paluun tuki -toimintamallin. Tarkoituksena on havaita työkykyyn liittyvät psyykkiset tai fyysiset ongelmat mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Tavoitteena on myös osatyökykyisten työssä jatkamisen tukeminen. Kokonaisvaltaisen työkyvyn ylläpitoon ja hyvinvointiin tähtää osaltaan myös virkistystoiminta, johon sisältyy liikuntaa, kulttuuritoimintaa ja yhteisiä juhlia.

Raision kaupunki suunnittelee myös osallistumista 2023 – 2025 työterveyslaitoksen toteuttamaan psykososiaalisen tuen tutkimus- ja kehittämishankkeeseen. Tutkimukseen valitaan 200 työntekijää. Tutkimushankkeen tavoitteena on määrittää terveyden kannalta olennaisimmat työn ja työpaikan psykososiaaliset voimavarat, joihin työpaikkojen kehittämistoimet olisi kannattavinta keskittää. Tutkimustuloksia voidaan laajasti hyödyntää koko organisaatiossa.

Raision varhaiskasvatuksessa, esi- ja perusopetuksessa sekä lukiossa seurataan lukuvuoden aikana hyvinvoinnin vuosikelloa, jonka mukaan mm. yhteisöllinen oppilashuolto toimii ennaltaehkäisevässä hyvinvointityössään. Hyvinvoinnin vuosikellossa on neljä teemaa: turvallinen yhteisö ja sosiaaliset taidot, itsetuntemus ja tunnetaidot, hyvinvointi arjessa sekä arvot ja unelmat. Näihin teemoihin on luokka-astekohtaisesti kerätty opettajille ja kasvattajille helposti käyttöönotettavia tehtäviä ja kokonaisuuksia. Vuosikello tuo arkeen erilaisia menetelmiä oppilaiden mielenterveyden, osallisuuden ja hyvinvoinnin tueksi.

Raisiossa on menossa tai juuri haettu monia erilaisia ohjelmia ja hankkeita oppilaiden mielenterveyden ja kouluhyvinvoinnin parantamiseksi. Raision koulut ja oppilas- ja opiskeluhuolto ovat mukana TYKS:n Varhainpalvelussa, jonka tarkoituksena on jalkauttaa matalan kynnyksen mielenterveyspalveluita kouluun. Valtakunnallisessa sitouttavan kouluyhteistyön pilotissa, Ysikympissä, etsitään keinoja perusopetuksen oppilaiden koulupoissaolojen ja koulupahoinvoinnin selättämiseen. Liikkuva koulu, liikkuva päiväkotiki ja RaiHa, Raision harrastamisen malli osana harrastamisen Suomen mallia kehittävät keinoja liikunnan ja harrastamisen mahdollisuuksien lisäämiseen varhaiskasvatus- ja kouluikäisille lapsille ja nuorille.

Yhdeksän kunnan esi- ja perusopetuksen yhteistyöhanke KONSTI etsii keinoja oppimisen tuen ja inklusion kehittämiseen. Hankeen puitteissa on tuotettu mm. pedagogisen tuen käsikirja. Hakemukset yhteisöllisen oppilashuollon kehittämishankkeeseen ja nuorisotyön jalkauttamiseen yläkouluun ovat juuri lähteneet. Lähes kaikkiin hankkeisiin ja kokeiluihin kuuluu olennaisena osana myös henkilöstön kouluttaminen ja tiedon lisääminen. Esimerkiksi Nepsy (neuropsykiatrinen) –koulutus on kuluvana lukuvuonna paljon tarjolla opettajille ja ohjaajille. Helmikuussa aiheesta järjestetään opettajien koulutusiltapäivä ja tämän jälkeen jatketaan aiheen parissa nepsy-kahviloiden muodossa kerran kuussa.

Kartuttamamme tiedon ja taidon puitteissa työskentelemme aktiivisesti kaikkien hyvinvoinnin parantamiseksi kouluissa ja päiväkodeissa. Mielenterveyden ensiapu –koulutus on hyvää peruskoulutusta mielenterveydestä, mutta koulutus- ja kasvatusalalle räätälöityjen koulutusten ja hankkeiden mukanaan tuomien kohdennettujen koulutusten kautta saamme juuri sivistystoimialalle parhaiten sopivaa koulutusta, joka palvelee myös oppilaita ja lapsia arjessa.

Kukin toimiala vastaa työntekijöidensä koulutustarpeiden määrittelystä ja koulutuksesta. Koulutuksiin osallistutaan tarpeen ja määrärahojen puitteissa. Työnantajana pyrimme jatkuvasti kehittämään työntekijöiden kokonaisvaltaista hyvinvointia. Näin ollen erillistä mielenterveystaitojen koulutusta ei ole tarkoituksenmukaista järjestää. Koulutukset ja useat eri tukitoimenpiteet järjestetään tapaus- ja tarvekohtaisesti.

Esittelijä	Sivistysjohtaja Leena Laakso
Päätösehdotus	Sivistyslautakunta antaa valtuustoaloitteeseen edellä olevan vastauksen. Pöytäkirja tämän asian osalta tarkastetaan heti kokouksessa.
Päätös	Käydyn keskustelun jälkeen sivistyslautakunta päätti yksimielisesti Tuija Ason esityksestä jättää asian pöydälle.